

Naam van de praktijk	Voorbeeld-Protocol Handhygiëne	
Logo van de praktijk	Protocolnummer:	Versie:
	Auteur:	Vaststellingsdatum:
	Beheerder (naam):	Herzieningsdatum:
	Bestemd voor (functie(s)):	
Disclaimer	Er zijn geen rechten te ontleen aan het gebruik van de protocollen ten aanzien van de accreditering. Het is een hulpmiddel.	

Achtergrondinformatie

- ⇒ **Handreiniging** is het verwijderen van vuil en tijdelijke flora op de handen. Was de handen hiervoor met water en vloeibare zeep.
- ⇒ **Handdesinfectie** is het reduceren van tijdelijke en blijvende flora op de handen. Wrijf de handen hiervoor in met handalcohol.

Handen zijn een belangrijke besmettingsweg.

De effectiviteit van een goede handhygiëne voor infectiepreventie is aangetoond.

Op de handen bevindt zich een omvangrijke bacteriële flora die per persoon vrij constant samengesteld is. Deze *residente flora* is over het algemeen niet pathogeen. Via aanraking van personen of voorwerpen komt er nog een groep bacteriële flora op de handen, de *transiënte flora*, die pathogeen kan zijn. Transiënte flora is betrekkelijk gemakkelijk van de handen te verwijderen, in tegenstelling tot de residente flora.

Een zorgverlener kan pathogene micro-organismen via zijn handen naar de patiënt overdragen, waarna de patiënt een infectie kan ontwikkelen. Bij een primaire infectie komen de micro-organismen van de handen van de zorgverlener rechtstreeks op een plaats die voor infectie bevattelijk is, zoals een wond. Bij een secundaire infectie komen de micro-organismen van de bevulde handen van de zorgverlener op de patiënt. Ze worden onderdeel van de transiënte micro-organismen van de patiënt waarmee hij zichzelf kan besmetten.

Reiniging met zeep en/of desinfectie met alcohol?

- ⇒ Was uw handen altijd met water en zeep als ze zichtbaar verontreinigd zijn. Stromend water en de mechanische bewegingen verwijderen het vuil.
- ⇒ Handen wassen met water en zeep is gelijkwaardig aan handdesinfectie, tenzij de handen zichtbaar verontreinigd zijn. Na het wassen hoeft u uw handen niet ook nog te desinfecteren met handalcohol.
- ⇒ Handalcohol heeft bij toevoeging van chloorhexidine een langere residuwerking en is door de terugvettende bestanddelen vriendelijker voor de huid.
- ⇒ Handalcohol is samengesteld op basis van ethanol of op basis van isopropanol.
- ⇒ Handalcohol heeft de voorkeur vanwege het gebruiksgemak (tijds winst met hetzelfde of beter resultaat en overal te gebruiken/mee te nemen).
- ⇒ Desinfecterende zepen zijn voor infectiepreventie niet zinvol. Deze zepen hebben geen toegevoegde waarde en leiden bovendien sneller tot huidproblemen.

In de praktijk is er bij voorkeur handalcohol en stromend water met een zeepdispenser aanwezig op plaatsen waar de handen gewassen moeten worden, zoals de onderzoek- en behandelkamer, het laboratorium, de ruimte waar instrumentarium gereinigd worden en het toilet.

Drogen met stoffen op papieren handdoeken?

Het is belangrijk dat u de handen goed droogt na het wassen. Daarmee reduceert u het aantal micro-organismen nog verder. Let bij papieren handdoeken op het absorptievermogen: dit beïnvloedt het aantal micro-organismen dat u tijdens het drogen van de handen verwijdt.

Hoe groter het absorptievermogen, hoe beter. Droog uw handen goed af, want met vochtige handen draagt u gemakkelijker micro-organismen over. Zorg ervoor dat stoffen handdoeken dagelijks vervangen worden, en bij zichtbare vervuiling tussentijds. Ze moeten minstens op 60°C gewassen worden. Een linnen handdoek op een rol is ook een mogelijkheid.
De handen drogen onder een (warme) luchtstroom wordt niet aangeraden.

Indicaties voor handreiniging en/of -desinfectie

- Bij vervuilde handen.
- Na contact met lichaamsvochten, secreta, excreta, slijmvliesen of niet-intacte huid.
- Voordat u steriele handschoenen aantrekt.
- Vóór kleine ingrepen waarbij de huid- en/of slijmvliesbarrière is of wordt doorbroken, bijvoorbeeld kleine chirurgische ingrepen, blaaskatheterisatie, infuus inbrengen.
- Vóór wondbehandeling of -verzorging.
- Na lichamelijk onderzoek.
- Na het uitrekken van handschoenen.
- Na toiletgang, hoesten, niezen en snuiten.
- Bij patiënten met een verminderde afweer: vóór vluchtig contact (hand geven, pols tellen) en vóór lichamelijk onderzoek.

Randvoorwaarden

Benodigheden:

- Disposable handschoenen, voorkeur conform norm EN374(-1).
- Wasplaats met lopend kraanwater en wasbak.
- Houdbare handalcohol in dispenser.
- Houdbare vloeibare zeep in dispenser.
- Papieren handdoekjes, evt. schone handdoek.
- Afvalbak voor afvoer gebruikte handschoenen.
- Ringen, horloges etc belemmeren een goede hygiënische handreiniging.
- Dek open wondjes aan de handen of huidbeschadigingen af met een niet-vocht doorlatende pleister. Draag eventueel handschoenen.
- Knip nagels aan handen kort, houd ze schoon en verzorg ze goed. Kunstnagels zijn een bron van besmetting en mogen daarom niet gedragen worden. Nagellak moet altijd intact zijn: bij brokken en schilfers kunnen er meer micro-organismen aanwezig zijn. Door donkere nagellak is eventuele vervuiling onder de nagels niet zichtbaar.

Plaats van handelingen/ruimte:

- Ruimte van onderzoek of behandeling waarvoor handhygiëne nodig is.

Tijdsduur:

- 30 seconden tot 3 minuten.

Activiteitentabel Handreiniging met zeep

Verantwoordelijkheden:	B= beslissen	U= uitvoeren	O= ontvangen	/ = en / of
-------------------------------	------------------------	------------------------	------------------------	-------------

Activiteiten <i>(incl. benodigdheden, voorbereiding, checklist, werkwijze, complicaties)</i>	Tijdspad¹	Verantwoordelijkheden <i>functie(-groep)</i>
1. Open de kraan. De temperatuur moet behaaglijk zijn voor de handen en het water moet flink stromen.	5-10 seconden	
2. Maak de handen goed nat en breng vloeibaar zeep aan door met de elleboog of onderarm de dispenser te bedienen.	10-20 seconden	
3. Wrijf de handen 10 seconden lang goed over elkaar, waarbij u de vingertoppen, duimen, de huid tussen de vingers en de polsen goed inwrijft. Zie de instructiekaart handreiniging/-desinfectie.	10 seconden	
4. Spoel de handen goed af.	10-20 seconden	
5. Droog de handen goed af met een wegwerphanddoek; vergeet de polsen en de huid tussen de vingers niet.	10-20 seconden	
6. Sluit de kraan met de elleboog of met de wegwerphanddoek.	5-10 seconden	
7. Werp de gebruikte handdoek in de daarvoor bestemde container.	5-10 seconden	

Activiteitentabel Handendesinfectie met alcohol

Activiteiten <i>(incl. benodigdheden, voorbereiding, checklist, werkwijze, complicaties)</i>	Tijdspad	Verantwoordelijkheden <i>functie(-groep)</i>
1. Breng minimaal 3 ml handalcohol uit de dispenser op de droge handen aan. Het is belangrijk dat u voldoende handalcohol gebruikt. Bedien de dispenser met de elleboog of onderarm.	5 seconden	
2. Wrijf de handen zorgvuldig over elkaar tot de handen droog zijn. Vergeet niet de vingertoppen, duimen, de huid tussen de vingers en de polsen.	5-10 seconden	

¹ in deze kolom kan een tijdsindicatie per activiteit ingevuld worden. Indien u hiervan afziet, kunt u deze kolom weglaten.

Instructiekaart handenreiniging/-desinfectie

⇒ Gebruik eventueel een crème om uitdrogen van de huid door handreiniging of -desinfectie

1
Wrijf de handpalmen over elkaar. Denk aan de polsen

2
Wrijf over de linker handrug met de rechterhandpalm en andersom

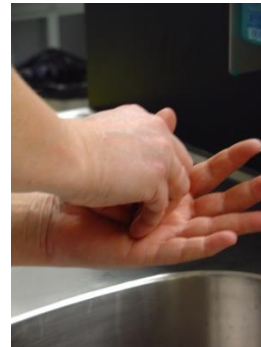
3
Wrijf de handpalmen tegen elkaar met verstrengelde gespreide vingers

4
Wrijf de buitenkant van de vingers in de palm van de andere hand en andersom.

5
Draai de duim van de ene hand rond in de gesloten andere hand. Doe dit voor beide handen.

6
Houd de vingers bij elkaar en draai de vingers in de palm van de andere hand. Doe dit voor beide handen.